

TAVASZ

A TO, TÁ szógyök az ősnyelv gyökeinek egyike. Jelentése: egy vagy több irányba kiterjedő, szétféle tartó, végül is e gyök távolító értelményű. Ennek az ősgyöknek a távolító értelménye adja meg például a tol, túl, -tól, -től, toj (kitolja magából), taliga (tol-og-a), talicska (tol-icska) stb., s mint szétterülő: talaj, telep, terep, tér, tanya, táj, tál, tálca, tát, tágul, tágas, taszít, tart (valamerre), tántorít, ténfereg stb. szavak jelentését. Tehát számunkra nem idegenből átvett ez a gyök.

TO, TÁ régi kiejtéssel: tou, táo. Ezekből az ősi, kettős magánhangzós gyökszavainkból a szóvégi magánhangzó vagy kiesett vagy v-vé vált idővel, mint: hou-hav-hó, szöü-szöv-sző. Így keletkezett a TO, TA ősgyök tov, tav kiejtési változata is. Pl. táv, tova, távol, távolság, távolít, távlat, távozik, tavaly, de innen a távla, v-b módosulattal: tábla (számos nyelvben a v-t b-nek ejtve: tabula, tablet) szó is, mert hogy ez is szétterülő. Maga a tav, tó, tócsa szó is egyszerűen csak kiterjedőt, szétterültöt jelent, semmi mást ne gondoljunk hozzá.

E TO, TÁ, régiesen: tou, táo gyökből az egykori táos, touos, u-v: tovos, tovosz, ma tavasz szó. Tavasz jelentése tehát annyi, mint ta-os: szétmenős, azaz olvadós, tócsás.

Erre több tökéletes igazolás is található.

1) Az ógörögben (mivel v hangot nem ejtettek, helyette leggyakrabban ph [φ] betűvel jelzett hang szerepelt: 'tīphosz' [τῑφος], azaz tüfosz, mai kiejtéssel: tavasz, szótári jelentése pedig: tócsa, tocs. Egyébként megjegyzem, mert nem igazán közismert, hogy az ógörög kori -osz helyett ma gyakran -os szerepel (pl. ógörög édusz ma édes, megasz ma magas, pürrosz ma piros).

2) A latinban v-b cserével: a) 'tabeo' > taveo, azaz tavol: tóvá válik, 'tabes' > taves, azaz tavasz = oladás, 'tabesco' > tavesko, azaz taviskol, tavacskál = olvad.

3) A szlovákban 'tavít' [tavít] = olvaszt, 'tavics' [tavič] = olvasztár.

4) Angol 'thaw' = oladás, kiolvad, megolvaszt. Lám, az angolban – s látjuk alább, hogy a németben is – még a szép, régi kettős magánhangzóval ejtik a tó (tou) és a tócs (tauch) szót.

5) Német 'taucher' (tauch + er) = tócsér, ami alatt búvárt értenek.

A tapasztalat szerint is tocsogós, locs-pocs időszak a tavasz.
